

Var görs demokrati?

Thomas Denk, statsvetare vid Örebro universitet

Demokratins olika rum

I representativa demokratier, som Sverige, är det många aktörer som utför politiska handlingar. Demokrati görs ofta i olika rum, det vill säga, situationer eller platser som öppnar för att åsikter möts och bryts mot varandra. Dessa rum är sammankopplade. Det som händer i rummen formar svensk demokrati.

Var finns den representativa demokratins rum?

Riksdagen är ett av de viktigaste rummen. Här fattas beslut om lagar, skatter och hur statens inkomster ska användas. Riksdagen väljer också statsminister. Regeringen styr landet och genomför riksdagens beslut. Till sin hjälp har regeringen olika myndigheter. Regeringen har också möjlighet att lämna förslag till riksdagen (propositioner). Riksdagen kontrollerar hur regeringen sköter sitt arbete. Den har möjlighet att besluta att den inte längre har förtroende för regeringen. Då måste regeringen avgå.

Riksdagen beslut om lagar, skatter och hur statens intäkter ska användas. Foto: Anders Löwdin/Sveriges riksdag.

Men varken riksdagen eller regeringen är det viktigaste rummet i en representativ demokrati. Istället är det ett rum som existerar under en kort tid vart fjärde år: vallokalerna. Vid riksdagsvalet 2018 röstade mer än 6,5 miljoner

medborgare som fyllt 18 år. De bestämmer vem som fattar beslut i riksdagen under de närmsta fyra åren. Tillsammans formar väljarna riksdagens sammansättning genom att besöka vallokaler och röstningslokaler. På liknande sätt utser väljarna kommunfullmäktige, regionfullmäktige och, vart femte år, Europaparlamentet.

Var görs demokrati utanför vallokalen?

I vallokalerna röstar väljarna på politiska partier. Mellan valen är det partierna som företräder väljarna. Partierna ger också väljarna möjlighet att vara aktiva mellan valen. Vi kan bli medlemmar i partierna, och delta i möten för att påverka politiken. Partierna är därför en viktig länk mellan väljarna och politikerna. De erbjuder möjligheter att påverka beslut på såväl riksnivå som kommun- och regionnivå.

Även andra verksamheter erbjuder rum för att engagera sig i politik mellan val. Sverige har en lång tradition med föreningar och organisationer. De ställer inte upp i val men försöker påverka politikens beslut.

För en levande demokrati är det viktigt att samhällsmedborgarna tillsammans engagerar sig i politiska frågor. Det kan även göras i mer tillfälliga och informella rum. Det kan vara grupper som uppstår kring en brinnande fråga eller för att uppmärksamma ett gemensamt intresse. Exempel på grupper kan vara "Bevara Ojnarens kogen" på Gotland, eller "Black Lives Matter".

Finns det andra platser där vi kan göra demokrati tillsammans?

Demokratin har också digitala rum. En ökande del av politiken utspelas i sociala medier. Politiker gör utspel via Twitter. Andra försöker

skapa opinion eller mobiliserar människor för demonstrationer. Flera föreningar har skapats först i digitala rum för att sedan flytta sina protester till olika fysiska rum, till exempel demonstrationer på gator eller möten med politiker och tjänstepersoner. Politiker och väljare möts allt oftare i digitala rum. De digitala rummen är nu viktiga mötesplatser, samtidigt som de mediala rummen (TV, tidningar och radio) fortfarande är viktiga för information, opinionsbildning och diskussion.

Demokratins kanske livligaste rum finns ofta nära oss. Det är helt enkelt de rum där vi pratar med varandra om politik. De vardagliga rummen finns på olika ställen: skolkorridoren, fiket med kompisarna, omklädningsrummet efter träningen eller på bussen efter skolan. När vi pratar om politik ger vi varandra information och gör varandra medvetna om vad som händer. Vi skapar våra åsikter tillsammans. Vi byter argument med varandra. Det är grunden för flera av demokratins andra rum.

Demokratins kanske livligaste rum finns ofta nära oss - där vi pratar med varandra om politik. Foto: Niklas Björling/Stockholms universitet.

Vad utmärker demokratiska rum?

Demokratin består av olika rum. Den finns i formella rum som riksdagen, regeringen, partierna, valen och organisationer. Den finns också i informella rum, som tillfälliga grupper,

traditionella medier, sociala medier och i samtal mellan vänner. I de här rummen ges plats för olika politiska handlingar. Det kan handla om allt från beslut i riksdagen till samtal om politik med kompisarna på fiket. Vad som utmärker dessa rum är att människor med olika idéer möts för att diskutera politik och för att försöka påverka beslut. Utmärkande för flera av dessa rum är också att det är frivilligt att träda in i dem, men också att lämna dem. Vi kan därför röra oss mellan dem för att främja demokratiska samtal och goda demokratiska beslut.

Diskussionsfrågor

- ▲ Vilka av demokratins rum finns i din närhet? Vilka deltar du själv i? Hur skulle du närma dig dem?
- ▲ Om du skulle försöka påverka ett beslut i din kommun, vilket eller vilka rum skulle du då söka dig till? Varför?
- ▲ Håller du med om att alla rummen är öppna för dig? Varför? Varför inte?

